

Att främja modersmål i förskolan

Pedagogers inställning och aktiviteter

Av: Eriksson-Gladh, E, Hovbrandt, A

Handledare: Robert Lecusay

Södertörns högskola |

Förskolepedagogisk uppsats 7,5 hp

Höstterminen 2020

Förskolläraryrket med interkulturell profil, erfarenhetsbaserad.

Title: Encouraging mother tongue in pre-school. Pedagogues attitude and activities

Abstract:

The purpose of this essay, is to investigate how preschool pedagogues support mother tongue development. The research questions guiding our study were the following:

What activities encourage mother tongue development? What approach do pedagogues have towards mother tongue development?

The theoretical framework used guiding the collection and analysis the empirical material is social-cultural theory, and the related concepts of mediation and diversified normality. Data collection was accomplished through an on-line free-text survey of pedagogues in one pre-school. Seven of twelve pedagogues participated.

In summary, we can find that the pedagogues had a predominantly positive outlook on mother tongue pedagogy. The participants also gave suggestions on how one can work with mother tongue in pre-school, and how these suggestions are encouraging for developing children's mother tongue. Through our data we also found that the work with the Swedish language happens on a day-to-day basis, but as for the activities with mother tongue they occur more sporadically. A reason for this can be that knowledge for the mother tongue the pre-schoolers have is something that the pedagogues lack knowledge in.

Keywords: Preschool education, mother tongue pedagogy, intercultural education, Sociocultural theory, Sweden

Innehåll

1. Inledning	1.
2. Syfte och frågeställning	1.
3. Tidigare forskning	1.
4. Teoretiska utgångspunkter	6.
4.1. Sociokulturellt perspektiv	6.
4.2. Mediering	6.
4.3. Diversifierad normalitet	7.
5. Undersökningsmetod och material.....	8.
5.1. Tillvägagångssätt.....	8.
5.2. Etiska aspekter och överväganden	9.
5.3. Datainsamling	9.
5.4. Analysmetod	9.
6. Resultat.....	10.
6.1. Förskolepersonalens definition av modersmål.....	10.
6.1.1 Definition av begreppet modersmål	11.
6.1.2 Inställning till modersmål i förskolan	12.
6.2. Arbetsmetoder för främjandet av språk.....	13.
6.2.1. Arbetsmetoder för främjandet av modersmål	14.
6.2.2. Arbetsmetoder för att stödja det svenska språket.....	15.
7. Diskussion och slutsatser	16.
7.1. Vidare forskning.....	20.
8. Referenser	21.
9. Bilagor.....	23.
9.1. Enkätfrågor.....	23.
9.2. Samtyckesblankett.....	24.

1. Inledning

Vi vill med vår uppsats undersöka hur förskolepedagoger arbetar på en förskola med de barn som har annat modersmål än svenska.

I Skolverkets läroplan (2018) står det att vi ska främja barnens språkutveckling i det svenska språket, men också i det egna modersmålet (s. 9). Hur kan man på förskolan stimulera ett barns modersmål samtidigt som det svenska språket främjas och är det talade språket?

När vi har mött barn med annat modersmål än svenska, upplever vi att arbetslaget med stor vikt har främjat det svenska språket mer än modersmålet. Detta har att göra med att den svenska språkutvecklingen för barn med annat modersmål är viktigt dels för att komma in i den svenska förskolekulturen med allt vad den erbjuder, dels för att utveckla det språk som krävs av barnen längre fram i skolväsendet. Men det egna modersmålet kommer i skymundan på förskolan då barnen och personalen fokuserar på att kommunicera och göra sig förstådda på svenska. Hur arbetar man för att stimulera svenska som andraspråk samtidigt som man främjar barnens modersmål?

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att utforska hur förskolepersonal arbetar främjande för att utveckla barns modersmål utöver det svenska språket. Vi kommer med hjälp av våra frågeställningar undersöka vilka metoder som utvecklar modersmål, men också vilket synsätt pedagogerna har på främjandet av modersmål.

De frågor vi ställer oss:

1. Hur ser förskolepedagoger på lärandemålet om att främja barn som har ett annat modersmål?
2. Hur kan pedagoger främja barns utveckling av modersmål i förskolan?
3. Vilka förskoleaktiviteter främjar barnens modersmål?

3. Tidigare forskning

Som vi tidigare nämnt, står det i läroplanen att barns modersmål ska främjas i förskolan. Vi vill i detta stycke visa vad det egna språket har för betydelse för barn ur den sociala och kulturella aspekten. Men för att framhålla en kritisk ståndpunkt till modersmålets betydelse

vill vi även diskutera värdet kring utvecklandet av svenska som andraspråk. Med hjälp av Skolverkets läroplan (2018) kommer vi att poängtera de mål som förskolepersonal har angående främjandet av modersmål. Genom tidigare forskning vill vi också påvisa hur förskolor har arbetat med modersmål inom förskolan. Detta kan vi sedan dra kopplingar till i våra slutsatser.

Skolverkets läroplan (2018) menar att förskolan är en kulturell mötesplats. Detta innebär att barn ska få möjlighet att förstå och visa hänsyn till mångfalden i samhället (s. 5). Det blir då viktigt för förskolepersonal att förhålla sig till detta och att ha en förståelse för kulturell mångfald. Graviz (2018) menar på att interkulturalismen är att föredra som diskurs när det handlar om kulturer som möts. Denna diskurs förespråkar vikten av att olika kulturer möts med förståelse och respekt för varandra (s. 101). Interkulturalitet innebär för många att flera kulturer och personer med olika etniska ursprung möts i det dagliga samhället.

Interkulturalitet är inget nytt begrepp i det svenska skolväsendet. Detta är ett begrepp som kom till på 80-talet när arbetsinvandringen skedde, och att lärarna nu skulle bli medvetna om detta begrepp under sin utbildning (Lahdenperä 2020, s.2). Men interkulturalitet innebär inte bara att flera kulturer möts i samhället. I Lahdenperäs (2011) text *Mångfald, jämlikhet och jämställdhet – interkulturellt lärande och integration* skriver hon att interkulturalitet handlar om flera olika typer av meningsbärande kulturer; etniska, könsmässiga, klassmässiga men även språkmässiga. Hon menar att dessa kulturer berikar och samverkar med varandra (s. 24). Skolverket (2020) menar på att interkulturaliteten kan bli ett förhållningssätt i förskolan. Detta förhållningssätt kan man nå genom att vidga sitt synsätt; man kan vara nyfiken på barnens kulturella erfarenheter, erbjuda böcker på flera språk, se över miljön på vilken musik som spelas, vilka bilder som sätts upp och vilket material som barnen blir erbjudna. Håland Anveden (2017) framhåller vikten av att stärka barns modersmål i förskolan då språket har en stor betydelse för barns identitet. Genom att utgå ifrån ett interkulturellt förhållningssätt, alltså att lyfta barns olika modersmål, bidrar det till barnens personliga utveckling (s. 1). Det innebär med andra ord att synen på modersmål och flerspråkighet bidrar till ett interkulturellt förhållningssätt i förskolan, som är av stor betydelse för barnens personliga utveckling.

År 2011 registrerades 83% av ett – femåringar som var inskrivna i förskolan. Av de var 95% tre – femåringar (Skolverket, se Svensson 2012, s. 30). Förskolan utgör med andra ord en viktig del av barnens språkutveckling och det finns många sätt för verksamma inom förskolan att arbeta främjande med språket, både när det kommer till språket som talas på förskolan och

barnens modersmål. Vilka arbets sätt vi syftar till, kommer vi till senare. På förskolan möter pedagoger barn med annat modersmål än svenska tillika olika kulturer. För vissa barn är just förskolan den enda kontakten med det svenska språket. Då blir språkutvecklingen viktig för alla de barn som har annat modersmål än svenska eftersom de nu ska lära sig svenska som andraspråk, samtidigt som arbetet med modersmålet fortfarande är viktigt (Skans 2011, s.12). Svensson (2012) skriver att det många gånger handlar om barnens behärskning av majoritetsspråket men faktum är att pedagogernas sätt att kommunicera på kan påverka utgången för barnens fortsatta språkutveckling. Om barnen inte får grepp om det pedagogerna säger, eller om pedagogerna talar på ett sätt som barnen inte förstår, minskar det barnens chanser att utveckla kunskap om ett visst ämne. Om barnen däremot har blivit bekanta med språket och vant sig vid hur man uttrycker sig, har barnen lättare att förstå eller be om hjälp när de inte förstår (s.31). Det handlar inte bara om att förstå ord eller ha en stor vokabulär, det handlar även om att förstå kontexten i det som sägs. Arbetet med språk innebär alltså inte bara att de ska kunna alla de ord som står i en bok, utan barnen ska också följa med i bokens handling. Barnen ska kunna bli bekväma i att använda språket men också be om hjälp de gånger de inte förstår språket. Här ser vi värdet av att barnen får utveckla svenskan som andraspråk för sin fortsatta utveckling i till exempel skolväsendet. Å ena sidan ser vi att det är viktigt att kunna utveckla det svenska språket i förskolan för att kunna kommunicera och delta på ett likvärdigt sätt som de barn som har svenska som modersmål. Å andra sidan menar Skolverket (2020) att barn som får möjlighet att utveckla sitt modersmål också får bättre möjligheter att lära sig det svenska språket. Vi vet alltså att språkutveckling, både i det talade majoritetsspråket samt det modersmål barnen har, är en viktig del för en fortsatt god kognitiv utveckling för dem.

Svensson (2012) skriver vidare om hur olika språk har olika status. Majoritetsspråket i ett land har hög status, likaså om du är flerspråkig inom ett majoritetsspråk. Men om du inte talar ett majoritetsspråk blir det inte lika positivt att vara flerspråkig (s. 31-32). I Sverige är alltså majoritetsspråket svenska. Detta är viktigt att ha i åtanke då förskolepersonal arbetar med främjandet av modersmål. Genom att ha vetskap om de hierarkiska skillnaderna som kan förekomma bland de olika språken, kan personalen på en förskola arbeta för att synliggöra dessa på ett likvärdigt sätt. Men vad säger läroplanen och Skolverket kring främjandet av modersmål?

I läroplanen för förskolan (2018) står det att personalen ska arbeta för att ge barnen möjlighet att utveckla sin kulturella identitet samt få ökad förståelse för andra kulturer (s. 14). Det står även att kulturer ska synliggöras och att barn med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla dels sitt modersmål, dels det svenska språket (s. 9).

Skolverket (2020) beskriver tydligt hur man kan arbeta språkutvecklande på förskolan. De belyser att läsa högt, ställa öppna frågor och att låta barnen få tid på sig till att svara, samtala om ord, sätta ord på ting eller begrepp samt att leka fram språket genom till exempel rim eller ramsor. Men utav de 13 förslag Skolverket lyfter fram, är det endast två av dem som betonar arbetet med ett annat modersmål; att pedagoger kan lära sig ord eller enkla fraser på barnens modersmål, samt att visa att alla språk är lika värdefulla och att man ska låta barnen använda alla sina språkliga resurser. Att barnen får möjlighet att använda sitt modersmål och att det också uppmärksammas som värdefullt kan stärka barnens identitet och självkänsla. Här ser vi de arbetssätt som Skolverket menar är utvecklande för både svenskan och det eventuella modersmålet. Men vad visar tidigare forskning om hur arbetet med språk går till på förskolor?

Kultti (2012) har i sin avhandling *Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande* forskat kring just språk och hur barn som är flerspråkiga får möjlighet att delta i aktiviteter och utveckla sitt språk (s. 18). I hennes sammanfattning, kring lekaktiviteter, framgår det att barnen stöts mer i att kommunicera på normspråket, i detta fall svenska, än på sitt modersmål. De få gånger barnens modersmål synliggörs är om det finns en modersmåls lärare eller ett annat barn som har samma modersmål. Hennes observationer visar också tydligt att när de flerspråkiga barnen behöver stöd erbjuds detta endast på svenska, vilket gör att svenskan blir normspråket (s. 118). Detta leder till att barnen, å ena sidan snabbt behöver erövra det svenska språket för att kunna kommunicera med kompisar eller lärare. Vilket i sin tur leder till en naturlig utveckling för deras språkliga kompetens, som är positivt för barnens fortsatta utveckling. Men å andra sidan bidrar det till ett försprång för de barn som har svenska som modersmål. De svensktalande barnen kan lättare göra sig förstådda bland lärare och barn eftersom normspråket är svenska och det faller sig naturligt för dem. Språknormen kan därmed leda till exkludering av de barn som ännu inte erövat svenskan på ett sådant sätt att de kan göra sig förstådda vid till exempel konflikter eller lekar. Vidare skriver Kultti (2012) att genom de pedagogiska traditioner en svensk förskola har, som till exempel måltider, får barnen möjlighet att delta utifrån deras egna förutsättningar. Om ett barn ännu inte har orden kan läraren peka ut och benämna ord eller begrepp som kan hjälpa barnen vidare. Alla barn ges därmed möjlighet till att delta på sina villkor, men också

möjligheten till att ständigt utveckla det normspråk som talas på förskolan. Barnen i hennes studie pratar sällan sitt eget modersmål, vilket återigen visar på att normspråket är svenska. Detta för att det är det svenska språket som används utav lärare och barn i de aktiviteter som Kultti har observerat. Det leder till att barnen använder svenskan i större utsträckning (s. 176 - 178). Med hjälp av denna studie blir det tydligt för oss att barns modersmål hamnar i skymundan, och att det svenska språket blir norm utefter hur verksamheten är utformad och hur pedagogiska traditioner uppmärksammas.

Skans (2011) har i sin studie bland annat intervjuat förskolepedagoger i Malmö där de använder andra språk tillsammans med barnen. Detta är för att Malmö 2009 hade ungefär hälften av barnen som var inskrivna på en förskola ett annat modersmål än svenska (Skolverket 2009, se; Skans 2011, s. 14). Det som framkommer i texten är att alla pedagoger anser att det är viktigt med språkutvecklingen. De menar också att modersmålet är något viktigt att arbeta med, samt att barnen har rätt till alla sina språk, både de ”verbala och icke-verbala språken” (Skans 2011, s. 62 – 64). På denna förskola finns det pedagoger som har fler språk än det svenska, och detta värdesätts när pedagogerna växlar mellan det svenska språket och det modersmål som barnen pratar. Detta stärker barnens vokabulär eftersom de samtidigt som de får höra det på svenska även får höra det på sitt eget modersmål (Skans 2011, s. 91 – 92). Här ser vi alltså konkret hur pedagoger kan arbeta med främjandet av modersmål. Det som framkommer är vikten av språkkunskap bland personalen, dock är det svårt att anta att varje förskola i Sverige har personal som har kunskaper inom fler språk än svenska. Det poängterar också Skans (2011), att de barn som har ett annat modersmål än de representerade i personalgruppen, aldrig får chansen att på samma sätt utveckla sitt eget modersmål som de modersmål som är representerade av personalen (s. 111). Vi kan alltså se att det finns sätt att arbeta främjande med modersmål, men på ett sätt som kräver att personalen har kunskaper inom modersmål utöver svenska.

Skillnaden mellan Kultti´s och Skans forskning är att Kultti (2012) observerar barn som är flerspråkiga och vilka villkor för deltagande de ges. Skans (2011) har undersökt hur pedagogerna jobbar med flerspråkighet, både genom intervjuer och observationer från verksamheten. Det som framkommer i Skans (2011) studie är att bland fyra pedagoger behärskade dessa svenska, arabiska, bosniska, albanska och romani. Barnen hade förutom dessa språk även danska, turkiska, turkmeniska och dari (s. 57). Kultti´s (2012) studie baserar på observationer från åtta olika verksamheter där det finns blandade antal barn med annat

modersmål än svenska. Men av de 32 pedagoger från de olika förskoleverksamheterna så var det två pedagoger som hade ett annat modersmål än det svenska. Flerspråkighet bland barnen har varierat från ett till uppemot 18 barn (s. 62). Skans har utgått från en förskola där både pedagoger och barn är flerspråkiga och/eller har annat modersmål än svenska. Kultti's observationer från åtta olika verksamheter visar alltså inte samma flerspråkighet hos de vuxna som Skans studie visar.

Utav den forskning vi har tagit del av ser vi, dels att modersmål kan främjas när det finns personal som behärskar språket som barnet har, dels att språkutvecklingen av det svenska språket fortfarande är en viktig del i den svenska förskolan. Dessa två faktorer kommer vi att ta med oss i vår slutdiskussion.

4. Teoretiska utgångspunkter

I det här avsnittet kommer vi att redogöra för de perspektiv samt de begrepp vi vill utgå ifrån. Dessa kommer sedan att bli vår grund i analysarbetet.

4.1 Sociokulturellt perspektiv

Säljö (2010) beskriver ett sociokulturellt perspektiv i förhållande till lärande. Han menar att det är i samspelet mellan en individ och en grupp som lärande sker via kommunikation, alltså språk (s. 18) Vidare menar han att genom kommunikationen och interaktionen mellan människor skapas, utnyttjas och förs sociokulturella resurser vidare (s. 22). Genom att använda oss utav det sociokulturella perspektivet kan vi se värdet av språk och kommunikation, men också relationen mellan individ och grupp. Språket är en viktig del av vår och barns vardag, det är via språket som vi förmedlar händelser, känslor och erfarenheter. Barn kan via språket berätta för oss vad de behöver eller vill. Inom det sociokulturella perspektivet finner vi begreppet mediering som på olika sätt ger exempel på tekniker för att lära ut en kunskap.

4.2 Mediering

Säljö (2010) beskriver mediering som att våra tankar och upplevelser är målade utav de erfarenheter, men också av de – fysiska och intellektuella – redskap som finns i vår omgivning. En av de viktigaste medierande resurserna människan har är språk. Ordet medierar har sitt ursprung i det tyska ordet *vermittlung* som betyder förmedla. Människan står

inte i direkt och omedelbar kontakt med sin omvärld utan hon använder sig av redskap, fysiska eller intellektuella som hjälper henne att ta sig framåt i vårt samhälle (81-83). Mediering kan också delas upp i tre undergrupper som är *lärlingskap*, *väglett deltagande* och *appropriering*. *Lärlingskap* kan förklaras som när en expert lär ut till en novis/nybörjare för att hen ska kunna skaffa sig mer kunskaper kring ett ämne. *Väglett deltagande* handlar om relationen mellan individer, där relationen kantas av erfarenheter som blir till resurser eller utmaningar för individen i fråga. Detta kan ske genom barn och vuxen, men också genom kompisrelationer. Den sista undergruppen *appropriering* handlar om att genom individers deltagande, förändras och lär sig individen under tiden deltagandet sker (Rogoff 1995, se Melander 2013 s. 63). Vi kommer med dessa begrepp analysera våra resultat. Genom denna förklaring av mediering vill vi försöka förstå ytterligare hur pedagoger främjar språkutveckling hos barn.

Även för Lev S. Vygotskij finns det olika former av mediering. Den ena formen av mediering kopplade han till en enskild elev som sida vid sida med en annan person lär sig något kring exempelvis språket. Med denna form av mediering får barn lära sig av en mer erfaren person för att sedan kunna erövra kunskapen i sin egen kropp (Smidt, 2010, s. 46). Senare la han vikt vid det inre språket som varken syns, hörs eller märks, inom varje individ. Det kommer när barnen börja tänka mer självständigt (Smidt, 2010, s. 108). För att kunna ta sig från en punkt till en annan måste vi, med hjälp av våra ögon och en karta, ta reda på hur vi ska ta oss fram. Kartan blir i det här fallet ett medierande redskap i relation till människan och hennes intellekt.

Språk är alltså å ena sidan en viktig del i det sociokulturella perspektivet, men å andra sidan också ett viktigt verktyg för att kunna kommunicera med andra människor. Vad händer när ett modersmål som ej är svenska inte får ta plats i samma utsträckning i förskolan?

4.3 Diversifierad normalitet

Dalgren (2012) poängterar vikten av en diversifierad normalitet på förskolan, och menar att detta är ett sätt för förskolepersonal att utmana normer och istället lyfta upp och synliggöra barns olikheter (s. 156). Hon skriver vidare att det är förskolepedagoger som konstruerar det normala i en verksamhet genom de diskurser som de låter väga tyngst; den monokulturella eller den interkulturella. Här anser hon att genom den interkulturella diskursen kan pedagogerna komma närmre en diversifierad normalitet (Dalgren 2012, s. 161). Hon menar också att diversifierad normalitet kan uppnås genom att till exempel belysa barns

flerspråkighet. Det kan handla om att diskutera att ett ord är olika på andra språk. Det kan också handla om att uppmuntra de barn som har ett annat modersmål att använda sina språkliga resurser i förskolans verksamhet, även detta för att göra olikheter till något positivt (Dalgren 2012, s. 166-167). Hur vi utför arbetet med att synliggöra modersmål blir en viktig del utav arbetet med till exempel språk. Ses språket som något annorlunda som ska ”rättas till” kommer barnen med största sannolikhet känna sig exkluderade eller utpekade att inte ingå i normen. Men genom att arbeta med diversifierad normalitet på förskolan tänker vi att barns och pedagogers olikheter lyfts upp och blir något positivt snarare än något negativt. På samma sätt som Skolverket (2020) menar att ett interkulturellt förhållningssätt kan vidga pedagogers synsätt, menar vi att detta går att uppnå genom att utgå från diversifierad normalitet där den interkulturella diskursen bör ingå. Detta nås, som sagt, genom att berika och lyfta upp skillnader och olikheter snarare än att gömma undan dessa.

5. Undersökningsmetod och material

I detta stycke kommer vi att redogöra för de etiska aspekterna som vi reflekterat över under arbetets gång. Vi kommer också redogöra för de tillvägagångssätt vi använt oss av. Vidare vill vi förklara den analysmetod vi kommer att använda oss av. Under arbetets gång har vi delat upp arbetet sinsemellan för att vara lika delaktiga. Vi har båda sökt litteratur, och därefter läst och analyserat den. Däremot har vi delat upp litteratur emellan oss för att underlätta arbetet. Båda har varit delaktiga i framställandet av enkätfrågorna och vår uppsats.

5.1 Tillvägagångssätt

Vi har använt oss utav en enkät som vi har skickat till förskolepersonal på en förskola (se bilaga 9.1). Denna enkät har sex frågor om hur förskolepersonal definierar och tänker kring modersmål men även det svenska språket. Enkäten har vi använt oss av på grund av den rådande situationen med Covid-19 i samhället. Detta har underlättat för båda parter, då vi inte har behövt ses fysiskt.

På den valda förskolan valde vi att först kontakta rektor för att få ett godkännande att skicka ut enkäten. Rektorn gav sitt medgivande muntligt. Därefter skickades enkäten ut på den gemensamma plattformen ”Teams” som alla på denna förskola har tillgång till.

5.2 Etiska aspekter och överväganden

Vetenskapsrådet (2017) menar att anonymisering bör ske i en studie där personuppgifter eller namn samlas in (s. 41). Vi valde att använda oss utav en enkät, som via länk skickades ut till de personer som kunde tänka sig vara med. De frågor vi ställde krävde inga namn eller personuppgifter. Vi bad dem, vid de frågor som handlar om aktiviteter de utövat med barn, att anonymisera. I enkäten har vi dessutom, varit noga med att de som medverkar ska få vara anonyma, och innan de svarade på frågorna fick de läsa en blankett (se bilaga 9.2) med information från oss. Där skrev vi bland annat att deras svar enbart kommer användas av oss i den aktuella uppsatsen och att det insamlade materialet kommer förstöras efter det att vi har uppnått godkänt i kursen. Vi har valt att inte namnge våra deltagare för att det inte har haft någon relevans för vår uppsats. Vi har valt att namnge dem från Pedagog 1 – 7.

5.3 Datainsamlingen

Då vi under framställandet av uppsatsen hade en begränsad tid på oss att nå ut till pedagoger för att svara på frågor, valde vi att skicka ut enkäten på en förskola där en av oss är anställd. På den valda förskolan är det tolv personer som arbetar, och av dessa var det sju som deltog. Utav tolv anställda på denna förskola vet vi också att minst sju av dem har ett annat modersmål än svenska. Däremot pratar alla pedagoger flytande svenska i verksamheten. Enkäten bestod av sex frågor som handlade om modersmålet på den förskola deltagarna arbetar på. Vi ställde frågan om hur länge de arbetat, vad de anser att modersmål är, samt om de arbetat aktivt med främjandet av modersmål. Vid denna fråga så bad vi dem att konkretisera aktiviteter som de har utövat med barnen. Vi bad även deltagarna att svara på om de har arbetat språkutvecklande med det svenska språket. Detta för att kunna se skillnaderna mellan modersmålsfrämjandet samt språkutveckling i det svenska språket.

5.4 Analysmetod

Med hjälp av vår teoretiska utgångspunkt, våra forskningsfrågor samt de begrepp vi beskrivit tidigare i texten, kommer vi analysera de svar som kommit in från deltagarna. Våra forskningsfrågor är det som kommer att styra oss. Vi vill också kontrastera svaren med hjälp av de mål som står i förskolans läroplan. Det sociokulturella perspektivet har, som vi tidigare nämnt, stor betydelse för både kommunikation och språk. Detta perspektiv gör det lättare för oss att se vikten av vad språk innebär för barn och vuxna i vardagen, vilket vi ser som en

grund i vårt analysarbete. Med de begrepp som ingår i mediering - lärlingskap, väglett deltagande och appropriering, vill vi påvisa vad aktiviteterna deltagarna beskriver har för betydelse för främjandet av modersmål. Vi vill med hjälp av begreppet diversifierad normalitet se hur modersmål integreras i verksamheten på den valda förskolan, detta för att lyfta interkulturaliteten. Vi kommer att använda oss av innehållsteman som ingår i analysmetoden tematisering. Innehållstema kan förklaras som att man sorterar upp sitt material och använder olika textavsnitt där materialet passar bäst in (Öhlander 2011, s.275-276). Vi har sorterat vårt insamlade material i två kategorier, varav dessa har två underkategorier vardera. Deltagarnas svar har sedan kopplats till dessa kategorier för att lättare kunna analyseras. Alla frågor har besvarats av samtliga deltagare, men vi har valt att redovisa endast några om flera av deltagarna har haft liknande svar. Vi har också tagit med de svar som har varit kontrasterande mot majoriteten av deltagarna eller som har problematiserat något och bidragit till en intressant diskussion för vårt resultat. Alla deltagares svar finns därmed inte representerade under varje kategori. Däremot är alla de olika perspektiv/metoder samt åsikter som beskrivs i enkätsvaren representerade i vårt resultat under de kategorier vi anser att de tillhör.

6. Resultat

I följande del kommer vi att presentera de resultat som vi, genom vår enkät fick fram och diskutera det i förhållande till de styrdokument som finns att tillgå, samt kring de begrepp som vårt valda perspektiv refererar till. Vi har valt att dela upp vårt insamlade material i två kategorier; *Förskolepedagogernas definition och förhållningssätt kring modersmål* samt *Arbetsmetoder för främjandet av språk*.

För att ytterligare kunna läsa materialet på djupet har vi delat in kategorierna i två underkategorier vardera; *Definition av begreppet modersmål*, *Inställningar till modersmål i förskolan*, *Arbetsmetoder för främjandet av modersmål* och *Arbetsmetoder för att stödja det svenska språket*.

6.1 Förskolepedagogernas definition och förhållningssätt kring modersmål

Vi vill med detta avsnitt redogöra för definitionen och förhållningssättet kring modersmål. Till vår hjälp har vi delat upp det insamlade materialet i underkategorier. I dessa två underkategorier kommer vi nu redovisa dels definitionen av begreppet modersmål, dels de

olika inställningarna som deltagarna har kring modersmål i förskolan. Av våra resultat kan vi också se att pedagogerna har en medvetenhet kring språk och dess betydelse för barn, vilket är viktigt sett ur ett sociokulturellt perspektiv. De nämner vikten av språk för barns utveckling, dels för den sociala utvecklingen dels för den kulturella identiteten. Vi ser också att inställningen till modersmål tyder på att det finns en medvetenhet kring kultur, identitet och språk, och vilken innebörd det kan komma att ha för barn med annat modersmål.

6.1.1 Definition av begreppet modersmål

Å ena sidan ser vi att det är förskolepedagoger som definierar modersmål som ett begrepp – att det är ett språk. Å andra sidan är det förskolepedagoger som hänvisar till yrket som de har och vad modersmålet innebär för detta yrke.

Det är fyra av sju förskolepedagoger som definierar modersmålet som det språk man lär sig först. Men också att det är en flerspråkighet, att barnet ifråga är kunnig i fler än ett språk.

”Den kunskap som används med ord eller praktiskt från andra språk än den som brukar användas (i detta fall svenska)” (Pedagog 2).

”Det språk barnet först lär sig som liten” (Pedagog 3).

”Det är barnet första språk. Det språk som barnet lärt sig hemma” (Pedagog 7).

Tre av sju pedagoger menar på att modersmålet är det språk som barnen lär sig först och det som talas hemma. Dessa pedagoger har helt enkelt förklarat begreppet modersmål, och vad det är.

En annan pedagog förklarar modersmålet som:

”Flerspråkighet. Att man inte enbart talar det svenska språket” (Pedagog 5).

Två av deltagarnas svar handlar om modersmålets betydelse för yrkesrollen. En av dessa nämner modersmål i samband med yrkesrollen och vad läroplanen för förskolan säger:

”Enligt läroplanen är vårt uppdrag i förskolan att verka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål” (Pedagog 4).

Definitionen av modersmål ser alltså olika ut enligt deltagarna. Det är fyra av sju pedagoger som definierar modersmål som ett språk. Sedan är det två förskolepedagoger som förknippar modersmål som en del av sin yrkesroll, det vill säga vad förskolepedagoger har för uppdrag

gentemot barnen och främjandet av modersmål. Den sista deltagaren beskriver i sitt svar modersmål mer som en rättighet som barnen har, att de ska få höra sitt modersmål i förskolan. Hens svar anser vi är mer av en inställning vilket vi beskriver mer om i nästa underkategori.

6.1.2 Inställningar till modersmål i förskolan

Inställningarna kring modersmål i förskolan skiljer sig bland deltagarna. Det finns de som anser att det är en rättighet för barnen och att det är en viktig del för språkutvecklingen. Det finns också pedagoger som påpekar vikten av modersmål ur en kulturell synvinkel. Här ser vi tydligt hur pedagogerna påvisar kunskap kring språk och dess betydelse för den kulturella identiteten hos ett barn. Sett från en diversifierad norm är detta positivt. Samtidigt finns det en deltagare som menar att modersmål blir viktigare i högre ålder för barnen, eller att språkkunskap är viktigt för arbetet med modersmål. Men det är alltså sex av sju deltagare som betonar vikten av modersmål i förskolan.

Det är tre pedagoger som har en syn på modersmålet som en viktig del av barnens tid på förskolan:

”Att barn har rätt att få lyssna/höra och ta del av sitt modersmål även i förskolan. [...] Att få ta del av de olika språk som både barn och pedagoger har med sig i ryggsäcken från sina familjer även i förskolan”. (Pedagog 1)

”Jätteviktigt eftersom i vissa fall kan vara den metod som kan knäcka koden till att stärka och stötta språkets inläring hos barnet” (Pedagog 2)

”Det är bra för barnet att bli tvåspråkigt: kunna sitt modersmål och svenska” (Pedagog 7)

Här ser vi en gemensam inställning till modersmål. De påpekar rätten till ett språk, men också att det är viktigt för barnens utveckling.

Hos fem av sju pedagoger finns det en gemensam syn, som påvisar vikten av modersmål för barnen; de kulturella aspekterna nämns och är viktiga att belysa:

”Förskolan utgör barnens grund i livet. Det är på förskolan som barnen lär sig nya och mest betydelsefulla saker. Barnen ska veta sin kulturella identitet och lära sig om den” (Pedagog 5).

Sedan märker vi att det finns en problematiserande syn på modersmålet och dess plats i förskolan:

”Jag tycker att barnen bör lära sig svenska för att enklare kunna socialisera med de övriga barnen i gruppen. När man kommer upp i skolåldern känns det mer relevant att barn med annat modersmål än svenska får hemspråksundervisning” (Pedagog 3).

Denna pedagog trycker på att språkutvecklingen i svenskan är viktigare för barnens sociala utveckling än vad främjandet av modersmål är. Detta, i kontrast till de pedagoger som anser att det finns ett värde i modersmål, är intressant. Här benämns den svenska språkutvecklingen som en tyngre punkt för barnens sociala aspekter i förskolan, och att modersmål kommer som en viktigare del för barnet i högre ålder.

Ett svar som vi också anser är en intressant inställning är:

”Det ska vara en del av den normala undervisningen. [...] Att de får med sig en del av sitt modersmål i förskolan är bara positivt då de lär sig snabbare och mer” (Pedagog 1).

Denna pedagogs inställning kring modersmål handlar om barnens fortsatta utveckling, att modersmål hjälper barnen att lära sig. Hen påpekar dessutom att modersmålsundervisning ska vara en del av den vardagliga verksamheten. Här menar vi att det dels är en inställning som innebär att modersmål är gynnsamt för barnen och dels en slags förväntan till hur modersmålet bör få plats i undervisningen på förskolan. Denna inställning kan ses som en vilja att utveckla normen till att bli mer diversifierad – att olika språk ska få ta plats i den dagliga verksamheten på denna förskola.

6.2 Arbetsmetoder för främjandet av språk

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för arbetsmetoder dels i främjandet av modersmål, dels i språkutvecklingen av det svenska språket. Med hjälp av dessa två underkategorier vill vi belysa de skillnader som finns mellan språkutveckling i modersmål och i det svenska språket. Vi ser olikheter i arbetet med modersmål kontra arbetet med det svenska språket. Fem av sju deltagare nämner svenska språket som en del av verksamheten.

Dock så ser vi att fem av sju pedagoger har tankar och idéer kring hur man kan arbeta främjande med modersmål. Däremot är det en av sju som faktiskt arbetat en längre tid med modersmål. I båda kategorierna ser vi former av mediering. Det handlar dels om väglett deltagande när pedagoger lär sig sånger eller ord på barnens modersmål, dels om appropriering i de arbetsmetoder som stärker den svenska språkutvecklingen.

6.2.1 Arbetsmetoder för främjandet av modersmål

I denna underkategori vill vi presentera de arbetsmetoder som deltagarna beskrivit i vårt insamlade material. Frågan (se bilaga 9.1) var; om de arbetat *specifikt* med arbetsmetoder för att stödja modersmål. Utav sju svar, var det tre av dessa som på något sätt hade arbetat med modersmål. Utav dem tre är det två som svarar att de har lärt sig ord eller liknande. Medan den tredje arbetat tematiskt med modersmål och kultur. De är alltså fyra utav sju deltagare som inte arbetat specifikt med främjandet av modersmål.

De pedagoger som har arbetat med aktiviteter för att stödja modersmål lyfter liknande arbetsmetoder som att lära sig sånger, ord eller fraser på barnens modersmål:

” [...] så har vi till exempel lärt oss i barngruppen några hälsningsfraser och sjungit enklare sånger på de barnens modersmål” (Pedagog 3).

” [...] Vi har tillsammans med barnen lärt oss en del ord på språk som vi har i barngruppen” (Pedagog 4).

Det är samma sorts aktiviteter som nämns. Dock nämns det inte hur eller när arbetsmetoderna används. Vi vet alltså inte om dessa pedagoger använder aktiviteterna för att normalisera språket i helhet eller för att ge barnen tillfälle att få delta på samma villkor som svensktalande barn. I och med att pedagogerna lärt sig hälsningsfraser, ord eller sånger på barnens modersmål kan vi förklara detta som väglett deltagande. I dessa fall blir språket en gemensam resurs som bidrar till relationen mellan pedagog och barn.

En pedagog nämner:

”Använder bokstäver (visa bilder/ljuda/skapa...). Sjunger. Uppmärksammar kläder/mat från andra länder. Firar FN dagen/nationaldagen från andra länder. Prata med barnen om vi har ett gemensamt språk. Väcka intresse genom att samtala om det (till exempel i samlingsen)” (Pedagog 2).

Som vi kan se är det flera aktiviteter som förskolepedagogen menar att man kan arbeta med men när frågan om hen har arbetat med aktiviteter för att stödja modersmålet svarar Pedagog 2 ”Nej”.

Pedagogen i fråga har flera aktiviteter för att kunna främja modersmålet, men har inte själv arbetat med dessa metoder. Men denna pedagog är inte ensam om detta då det är fyra utav sju pedagoger som inte har arbetat specifikt med modersmål. Det är dessutom fem utav sju som ger förslag på liknande aktiviteter som Pedagog 2.

En anledning till detta skulle kunna vara kunskapen kring de olika språken som barn har erfarenhet av:

” [...] Det blir svårt att göra mer då pedagogen kanske inte kan just den språket som barnet kommer ifrån” (Pedagog 6).

Det Pedagog 6 menar är att kunskapen kring olika språk varierar bland pedagogerna. Detta blir då ett hinder i utvecklingen av modersmål för barnen. Bristen på kunskap kring barns modersmål kan komma att hindra pedagogerna att appropriera språket i den dagliga verksamheten.

Pedagog 1 svarar däremot att hen har jobbat med det:

” en termin [...] genom att presentera en familjs modersmål och hemkultur genom olika aktiviteter såsom, folkdanser, sagor/berättelser, lekar, mat osv” (Pedagog 1).

Här ser vi att pedagogen har använt modersmålet och barnens kultur för att lyfta upp olikheter och lära sig från dessa. Hen lyfter fram det positiva kring att personal och barn har olika modersmål och kommer från olika kulturer. Liksom diversifierad normalitet menar Pedagog 1 att synliggörandet av kulturer och språk är något positivt och ska ingå i vardagen.

Pedagog 7 nämner att man kan ta hjälp av flerspråkiga pedagoger:

”Kanske få hjälp av till exempel en arabisktalande pedagog, om det finns barn som har arabiska i sitt hem” (Pedagog 7).

Detta kräver dock att det finns pedagoger som har kunskap i samma språk som barnets modersmål.

6.2.2 Arbetsmetoder för att stödja det svenska språket

När deltagarna svarar på frågan hur de arbetar med språkutveckling i det svenska språket ser vi att fem utav sju pedagoger menar att detta ingår i vardagen och alla dess situationer, alltså de pedagogiska traditionerna som förekommer på en svensk förskola. De övriga nämner vardagliga situationer som samtal, sånger, lekar och läsning. I de beskrivna metoder som deltagarna redogör för att stödja det svenska språket anser vi att appropriering synliggörs mest. Här beskrivs främjandet av det svenska språket som en naturlig del av vardagen och i alla de pedagogiska traditionerna som förekommer i verksamheten. Detta kan tyda på

appropriering - deltagarnas beskrivna arbetssätt tyder på att barnens deltagande i förskolan gör att det ständigt sker en utveckling i det svenska språket.

De pedagoger som nämner det svenska språket som en del av vardagen säger bland annat:

”Det är en vardaglig del av den svenska förskolan. Från att barnen sätter sin fot inom förskolan så hälsar man ju på barnet och genom hela dagen pratar man svenska, berättar, förklarar, visar och lyssnar på varandra. Stödjer när orden inte kommer fram och benämner nya ord, svåra ord. Genom aktiviteter, lekar, drama, bild och form. Genom media. Och mycket mer” (Pedagog 1).

”På alla de sätt som vi gör i förskolan, i allt” (Pedagog 7).

Vi ser alltså att språkutvecklingen av det svenska språket nämns som en del av vardagen för dessa pedagoger. Detta arbetssätt som nämns tyder på att svenska är den norm som råder på förskolan när det kommer till språk. Det är en bredare beskrivning till hur och när arbetet med det svenska språket förekommer, till skillnad från arbetssättet för modersmål.

Några deltagare nämner också specifika arbetsmetoder med den svenska språkutvecklingen:

”Genom samtal, sång och lek” (Pedagog 3).

”Genom dialog med barnen, sagor och sånger” (Pedagog 5).

Likt de arbetsmetoder som deltagarna nämner för främjandet av modersmål, nämner även några av deltagarna dessa arbetsmetoder för den svenska språkutvecklingen.

7. Diskussion och slutsatser

Det vi kan se av vårt insamlade material är att det är många som har tips på hur arbetet med att främja barns modersmål kan komma att se ut. Av de sju pedagoger som har svarat, är det tre som också har arbetat med just främjandet av modersmål. De fyra andra har alltså inte arbetat med det, men de betonar vikten av främjandet av modersmål samt kommer med förslag på hur det skulle kunna gå till.

De aktiviteter som de föreslår (lära sig ord, sånger eller hälsningsfraser) är också något som Skolverket (2020) lyfter fram som något man kan göra i förskolan. Dessa aktiviteter menar några av deltagarna att de har använt sig av tillsammans med alla barn i samlingsituationer. Det har handlat om sånger eller hälsningsfraser på barnets modersmål. Skans (2011) skriver att när pedagogerna i hans studie växlar mellan modersmålet barnen har och det svenska

språket på till exempel samlingar, så fördjupas barnens vokabulär i båda språken. Han problematiserar dock att detta endast kan ske när alla pedagoger är på plats, då dessa pedagoger behärskar ett annat modersmål (s. 92). Eftersom vi inte ställde frågan om deltagarna själva hade ett annat modersmål än det svenska, så kan vi inte heller veta om de använder sig av detta tillsammans med barnen. Den frågan hade varit relevant för vår uppsats för att se om pedagogerna använder sitt modersmål tillsammans med barnen. Något vi också reflekterat över i efterhand är att möjligheten att kunna ställa följdfrågor helt försvann när vi använde oss utav enkäten.

Det som också framkommer är att aktiviteter kring språkutveckling för det svenska språket blir en del av vardagen – alltså de pedagogiska traditioner som uppstår på en svensk förskola, bland annat matsituationer, leken och samlingar. Modersmålet blir i sin tur en egen aktivitet eller ett tema. Genom att språket som pratas av pedagogerna är svenska, och den svenska språkutvecklingen är en del av vardagen snarare än styrda aktiviteter, menar vi att normen bland pedagogerna på denna förskola blir det svenska språket. Om svenska är deras modersmål blir det i sådant fall tydligt varför svenskan får en mer given plats i verksamheten. Liksom i Kultti´s (2012) avhandling kan detta betyda att barnen som har ett annat modersmål än svenska endast ges stöttning i det svenska språket (s. 118). Vi menar att främjandet av modersmål faller i skymundan eftersom svenskan får en större plats i den dagliga verksamheten. Detta gynnar utvecklingen för det svenska språket, men visar inte på en diversifierad norm på förskolan. Vi vet att språkutvecklingen av det svenska språket har en betydande roll för barn i förskolan. Samtidigt vet vi också att främjandet av modersmål är minst lika viktigt. Som vi tidigare nämnt, framkommer det inte med tydlighet i vår enkät om det just nu finns barn på förskolan som har ett annat modersmål än svenska. Detta skulle i sådant fall bidra med förståelse kring hierarkiska skillnaderna mellan arbetssätten för å ena sidan modersmål, å andra sidan den svenska språkutvecklingen.

Vi ser dock att det finns en medvetenhet om värdet i barns modersmål, också vikten av att främja denna. I den data vi samlat in får vi svar om aktiviteter som deltagarna själva anser främjar modersmålet. När pedagogerna lär sig hälsningsfraser eller uttryck på ett barns modersmål kan detta ses som ett lärlingskap eller ett väglett deltagande. Om en pedagog lär sig från en expert (föräldrar, barn eller via ett medierande redskap som ett lexikon) kan vi tolka detta som lärlingskap. För att det ska bli ett väglett deltagande behöver relationen mellan individerna kantas utav fler erfarenheter (Rogoff 1995, se: Melander 2013, s. 63). Det skulle

kunna handla om att barnen lär pedagogerna fler ord på sitt modersmål. Eller att pedagogen tar hjälp av föräldrar med annat modersmål för att kunna tillföra det i den dagliga verksamheten ännu mer. Det kräver alltså att det ständigt utvecklas.

Men vi ser ett väglett deltagande hos den pedagog som arbetat med temat kring modersmål men också olika kulturer. Hen har använt sig av ett väglett deltagande när barnens egna erfarenheter kring modersmålet får ta plats. I detta fall bli barnet experten på sitt modersmål/kultur och pedagoger och de andra barnen blir noviser. Men genom ett aktivt deltagande en hel termin kan vi också tolka det som appropriering då barnen och pedagogen under terminens gång förändrar och erfar ny kunskap kring området genom sitt deltagande. Appropriering sker när barnen deltar aktivt och genom detta deltagande ständigt lär sig och utvecklas (Rogoff, 1995, se: Melander, 2013, s. 63).

Sex av sju deltagare i vår enkät betonar vikten av att barnen ska få utveckla sitt modersmål. Den sjunde anser att det blir viktigare med modersmål först i skolåldern. Denna pedagog menar på att det svenska språket utgör en viktig social aspekt under barnens förskoleår. Det står i förskolans läroplan (2018) att personalen ska lägga stor vikt vid att utveckla barns svenska språk (s. 8). Men samtidigt står det att barnen också har rätt till att utveckla sitt modersmål (s.9). Det som dock blir tydligt för oss är att flera av deltagarna anser att modersmål är något viktigt att arbeta med och utveckla hos barnen redan i förskolan. Detta ser vi också i vårt resultat då flera aktiviteter benämns som något en förskolepedagog kan arbeta med i en barngrupp. Deras inställning till modersmål framkommer i vårt resultat som mestadels positiva och arbetet lyfts upp som viktigt. I vårt resultat framkommer det att pedagogerna är medvetna om och/eller har använt sig av ett annat modersmål. Detta gör att barnen får ytterligare redskap att kunna kommunicera, oavsett om det är på sitt modersmål eller majoritetsspråket. Det arbetssätt som framkommer av våra deltagare kring modersmål, innebär också att deltagarna har lyft upp flerspråkighet i verksamheten som tyder på diversifierad normalitet. Att belysa flera språk i förskolan nämner även Dalgren (2012) som ett sätt för komma närmre en diversifierad normalitet (s. 166 – 167). Svenska är fortfarande normspråket, men av vårt material kan vi alltså dra slutsatsen om att en medvetenhet kring diversifierad normalitet kring just språk finns.

Den svenska språkutvecklingen verkar genomsyra verksamheten på ett naturligt sätt, medan modersmålet främjas genom specifika aktiviteter. Detta problematiserar Pedagog 6, som menar att modersmål får en mindre plats i förskolan om kunskaper i barnets modersmål saknas bland personal. Vi vet däremot att personalen på denna förskola är kunniga i fler språk

än endast svenska. Kan det vara så att barnen har ett modersmål som inte representeras i personalgruppen? Ser vi återigen på Kultti's (2012) avhandling påpekar hon att barnen hon observerat sällan använde sitt modersmål, detta för att pedagogerna erbjöd barnen svenska i första hand (s. 177). Å ena sidan ser vi i vårt resultat att svenskan får större plats då *"det är en vardaglig del av den svenska förskolan"* (Pedagog 1). Detta leder i sådant fall till att svenskan naturligt får en större plats för barnen i förskolan. Samtidigt vet vi sedan innan att kunskapen av olika modersmål finns på denna förskola. Å andra sidan får det oss att fundera på om representationerna av språkkunskaper bland personalen inte täcker barnens modersmål, som en pedagog poängterar. Eller om barnens kunskaper i det svenska språket leder till att främjandet av modersmål åsidosätts. Som Skans (2011) poängterar i sin text, menar han att pedagoger som har kunskap kring olika språk, och växlar mellan modersmål och svenska med barnen, gynnar deras språkutveckling både på modersmålet men också det svenska språket (s. 92). Men då vi inte kan utläsa barnens modersmål i resultatet, kan vi inte heller spekulera i om barnens eventuella modersmål finns representerade bland personalen.

Alla de pedagoger som deltagit i vår enkät visar förståelse för vikten av språkutveckling både i det egna modersmålet och i det svenska språket. Detta kan vi se när de kommer med idéer om hur språket kan utvecklas på båda språken. De berättar både om den svenska språkutvecklingen som en naturlig del av vardagen, och att de lär sig fraser och ord på andra språk för att använda det som en slags mediering dels för de andra barnen, dels för kommunikationen mellan barn och pedagog. Genom detta så blir språk ett naturligt sätt att visa på olika språkliga normer. För det sociokulturella perspektivet tyder det på att pedagogerna är medvetna om språkets betydelse för barnens utveckling. Detta, samt att arbeta tematiskt kring modersmål och kulturer, bidrar till en mer diversifierad normalitet. Språken och olikheter lyfts upp vilket i sin tur leder till att dessa blir till en norm snarare än *"något annorlunda"*.

Vi ser alltså av enkätresultaten att pedagogerna på denna förskola använder sig av olika medierande aktiviteter för att bidra till en diversifierad norm gällande modersmål men också kulturer. De föreslår flera olika aktiviteter för främjandet av språk, både det svenska och modersmål. Det som vi däremot vill problematisera är att modersmålet inte får samma utrymme i den vardagliga verksamheten som språkutvecklingen av svenskan får. Detta kan bero på att kunskapen kring olika språk fattas hos personalen.

7.1. Vidare forskning

Med tanke på att samhället har en bred mångfald med mängder av språk och kulturer blir det, som vi påpekat, viktigt med ett synsätt som vidgar normen att bli diversifierad vilket leder till ett interkulturellt förhållningssätt. Vi har problematiserat att Skolverkets läroplan (2018) menar att förskolepedagoger ska främja modersmål i förskolan (s. 9), men vi ser också att de enda konkreta arbetssätt som de nämner är att lära sig ord eller enkla fraser samt att lyfta upp alla språk som lika värdefulla (2020). Vi önskar att det fanns mer forskning som riktar sig till pedagoger som är verksamma inom förskolan som tydligt visar vilka arbetsmetoder som kan användas för detta eller påvisar andra arbetssätt för främjandet av modersmål. Här tänker vi specifikt på de pedagoger som saknar språkkunskaper för barnens modersmål.

Något som också skulle vara intressant att läsa om är hur vårdnadshavare ser på hur de tillhandahåller modersmålsundervisning i förskolan och ställa det i kontrast till hur pedagoger anser att det ska tillämpas.

8. Referenslista

1. Dalgren, S (2012) Att göra det annorlunda normalt - interkulturell förskolepedagogik i praktiken. I: Goldstein- Kyaga, K., Borgström, M & Hübinette, T. (red.) *Den internationella blicken i pedagogik. Inte bara goda föresatser*. Huddinge, Södertörns Högskola. Ss. 155-171
2. Graviz, A, (2018) Att lära interkulturalitet genom medier I: Goldstein- Kyaga, K., Borgström, M & Hübinette, T. (red.) *Den internationella blicken i pedagogik. Inte bara goda föresatser*. Huddinge, Södertörns Högskola. Ss. 101-116
3. Håland Anveden, P. (2017) *Interkulturellt förhållningssätt och nyanlända barn*. Stockholm: Skolverket. [2021-01-16]
4. Kultti, A (2012) *Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande*. Göteborgs universitet: vid Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande.
5. Lahdenperä, P (2020) *Interkulturalitet i undervisning och skolutveckling*. Stockholm: Skolverket.
https://www.skolverket.se/download/18.32744c6816e745fc5c31480/1576585148460/Interkulturalitet_i_undervisning_och_skolutveckling_Pirjo_Lahdenpera_20181003.pdf
[2020-12-29]
6. Lahdenperä, P (2011) Mångfald, jämlikhet och jämställdhet – interkulturellt lärande och integration I; Lahdenperä, P (red) *Forskningscirkel – arena för verksamhetsutveckling i mångfald*. Mälardalens högskola: Akademin för utbildning, kultur och kommunikation. Ss. 15-43
7. Melander, H (2013) *Pedagogisk forskning i Sverige*. Uppsala Universitet: Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier. Årg. 18 Nr. 1 – 2.
8. Skans, A (2011) *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. Malmö Högskola. Lärarutbildningen
9. Skolverket (1998/2018) *Förskolans läroplan*. Stockholm: Skolverket.
10. Skolverket (2020) *Flerspråkighet i förskolan*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/flersprakighet-i-forskolan#h-Arbetasprakutvecklandeibarngruppen> [09-12-2020]
11. Smidt, S (2010) *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. Lund. Studentlitteratur

12. Svensson, A-K. (2012) *Med alla barn i fokus- om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling*. Paideia nr. 04. Borås. Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik. Ss. 29-37
13. Säljö, R (2010) *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm. Norstedts.
14. Vetenskapsrådet (2017) *God forskningsed*. Stockholm: Vetenskapsrådet
15. Öhlander, M. (2011) *Analys I: Kaijser, L & Öhlander, M (red.) Etnologiskt fältarbete*. Lund. Studentlitteratur. ss. 265-296

9. Bilagor

I detta avsnitt kommer våra bilagor.

9.1. Enkät-frågor

1. Hur länge har du arbetat i förskolan?
2. Definiera vad du anser att modersmål i förskolan är.
3. Hur arbetar du med modersmål i förskolan? Ge ett exempel (tänk på att anonymisera).
4. Har du arbetat med aktiviteter specifikt med att stödja barns modersmål?

Om ja; hur länge har du arbetat med aktiviteter specifikt för att stödja barns modersmål?
5. Vad anser du är relevansen med att arbeta med modersmål i den svenska förskolan?
6. Hur stödjer du det svenska språkets utveckling hos barnen?

9.2 Samtyckesblankett

Information om intervju av förskolepedagoger!

Vi är studenter på ett av förskolläraryrkesprogrammen vid Södertörns högskola. Denna termin på utbildningen skriver vi en B-uppsats som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans praktik och vårt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om arbetet kring främjandet av barns modersmål.

För att samla in material till studien skulle vi gärna vilja intervjua dig, genom denna enkät med frågor.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Enkäten kommer vara helt anonym, och vi ber er också att inte avslöja känslig information i era svar. Detta betyder att personalens och verksamhetens identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet oidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Enligt Lärarutbildningens rutiner förstörs materialet efter avslutad utbildning. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill vi be om ert medgivande för ert deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats. Genom att svara på denna enkät så har ni godkänt er medverkan i studien.

Sista svarsdag är den 25/12-2020.

Kontakta gärna oss eller min handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar,

Evelina Eriksson-Gladh & Annika Hovbrandt

Robert Lecusay

Södertörns Högskola